

Stanislav Lamovšek pri izdelavi struženega keliha.
Foto: Katarina Sekirnik, Visoko pri Poljanah, 20. 4. 2013

Dvesto let stara stružnica.
Foto: Katarina Sekirnik, Visoko pri Poljanah, 20. 4. 2013

PRVO LESOSTRUGARSKO SREČANJE NA SLOVENSKEM

Visoko pri Poljanah nad Škofjo Loko

V soboto, 20. aprila 2013, je na Visokem pri Poljanah nad Škofjo Loko potekalo prvo lesostrugarsko srečanje na Slovenskem. Dogodek je nastal v okviru čezmejnega projekta Duo Kunsthandwerk, v katerem kot eden od partnerjev sodeluje tudi Rokodelski center DUO Škofja Loka, ki deluje v okviru Razvojne agencije Sora¹ in je bil glavni organizator srečanja.

Srečanje je več kot odlično uspelo, saj smo dosegli namen in uresničili vse cilje, ki smo si jih zadali ob njegovem načrtovanju. Zadovoljstvo mojstrov lesostrugarjev, rokodelcev, razstavljalcev, organizatorjev dogodka in več kot 2.500 obiskovalcev je potrdilo, da smo pri popularizaciji rokodelskih obrti in dviga ravni tudi za strokovno javnost ubrali pravo pot.

Na več prizoriščih smo želeli ročno obdelavo lesa prikazati s čim več zornih kotov. Tavčarjev dvorec na Visokem in njegova okolica sta nam ponudila očarljiv ambient, ki smo ga izkoristili in obiskovalcem ponudili kar največ. Središče dogajanja je bil kozolec toplar, pod katerim je ves dan stružilo 11 mojstrov lesostrugarjev in to rokodelsko dejavnost predstavljalo obiskovalcem. Poleg tega so imeli mojstri rokodelci priložnost izmenjave znanja, izkušenj in dobrih praks, ki so jih pridobili v letih svoje ustvarjalnosti. Kljub temu da lesostrugarji niso stružili v svojih domačih prostorih, so obiskovalci lahko v živo srečali mojstre pri delu in s tem pridobili novo znanje o postopkih struženja lesa, od same surovine do končnega izdelka. Ker se o lesostrugarstvu vse

premalo govori in je strokovnih srečanj mojstrov lesostrugarjev premalo ali pa jih sploh ni, je bil dogodek uspešen tudi s tega vidika. Lesostrugarji s čezmejnega območja Slovenije, Avstrije in Italije so se tako lahko srečali in si izmenjali svoje znanje ter izkušnje. Sodelovala sta lesostrugarja iz avstrijske Koroške, Franc Merkač in Stanko Jamer, lesostrugar Marco Bevilacqua iz Italije in osem lesostrugarjev iz Slovenije. Glavna pobudnika srečanja sta bila Stanislav Lamovšek in Matija Hiršenfelder, ob njiju pa so sodelovali še Ljubo Zečevič, Silvo Košmrlj, Gregor Dolenc, Aleš Weber, Andrej Jug in Zvonko Hren. Pod kozolcem se je predstavilo tudi podjetje Mi stroj d. o. o. iz Maribora, z eno od svojih stružnic pa podjetje Lestroj d. o. o. Mojstri lesostrugarji so svoje izdelke izdelovali s starimi tehnikami, torej na stružnicah na nožni pogon in tudi na novejših, motoriziranih in tehnično izpopolnjenih. Videli smo, da je lesostrugarstvo še vedno izjemno aktualna rokodelska obrt, saj temelji na starih znanjih in tradiciji, hkrati pa je v koraku s sodobnim časom in se neprestano nadgrajuje.

Glavno prizorišče je obkrožalo več manjših prizorišč, na katerih je svojo rokodelsko ustvarjalnost in znanje predstavilo osem rokodelcev, članov Sekcije domače in umetnostne obrti Območne obrtne zbornice Škofja Loka. S svojimi izdelki in z razstavo o vrstah dreves se je predstavila Srednja šola za lesarstvo Škofja Loka. Na stojnici so srednješolci skupaj s svojimi profesorji predstavljali izobraževalni program Srednje šole za lesarstvo in na ogled postavili nekaj praktičnih projektov oziroma lesenih izdelkov, ki so jih ustvarili med šolanjem. Profesorica Irena Leban je pripravila predstavitev šestnajstih najpogostejše uporabljanjih slovenskih drevesnih in lesnih vrst. Te so si obiskovalci lahko ogledali na zunanji strani kozolca.

Kot največji zbiralec drevesnih in lesnih vrst je na dogodku sodeloval prof. Anton Suhadolc. Iz svoje bogate zbirke, ki šteje več

¹ Vodilni partner čezmejnega projekta Duo Kunsthandwerk je sicer Podjetniški center Slovenj Gradec d. o. o., slovenski partnerji so Razvojna agencija Sora d. o. o., Mestna občina Slovenj Gradec, Javni zavod za kulturo, turizem in razvoj občine Rogatec, kot avstrijski partnerji pa v projektu sodelujejo Slovenska prosvetna zveza, Slovenski narodopisni inštitut »Urban Jarnik« in Krščanska kulturna zveza. Več o projektu v: Demšar 2011: 90–91; Žagar 2012: 128–129; Destovnik in Piko-Rustia 2012: 166–169.

* Katarina Sekirnik, univ. dipl. etnol. in kult. antropol., Razvojna agencija Sora, Rokodelski center DUO Škofja Loka, 4220 Škofja Loka, Mestni trg 34, E-naslov: kati.sekirnik@gmail.com

kot 200 različnih vrst lesa, je predstavil tiste, ki rastejo pri nas. Predstavil jih je v obliki struženih krogel, ki so nastale v sodelovanju s strugarjem Vojkom Kovačem.

Del dogajanja smo usmerili tudi v Tavčarjev dvorec, kjer sicer potekajo obnovitvena restavratorska dela. V obnovljenem delu smo postavili muzejski kotiček z 200 let staro stružnico in s posameznimi sestavnimi deli starih stružnic, ki so z današnjih, motoriziranih, že izginili. Kotiček je dopolnila tudi literatura o lesostrugarski dejavnosti, ki jo hrani Stanislav Lamovšek.

Da les lahko ponudi še veliko več, pa je prikazala razstava rokodelke Ladke Peneš, na kateri je predstavila volno, svilo in bombaž, barvane z naravnimi barvilnimi tekočinami iz listov in skorij različnih vrst dreves. Tudi ona za svoje izdelke uporablja le domače drevesne vrste in volno jezersko-solčavske ovce. V različnih barvah in barvnih odtenkih smo prepoznavali oreh, octovec, krhljiko, vrbo, jablano, jelšo, brezo, macesen, češnjo, javor in lesko.

Na stopnišču dvorca so si gledalci lahko ogledali film o lesostrugarju Stanislavu Lamovšku in njegovem delu, se ustavili v priložnostni knjižnici in prelistavali zbrano literaturo. Ob tem so izvedeli nekaj več o Poljanski dolini in Tavčarjevem dvorcu, rokodelstvu na Slovenskem, pripovedkah s Škofjeloškega in drugih etnoloških temah, povezanih s škofjeloškim prostorom.

Na pročelju starega hleva poleg Tavčarjevega dvorca so si lahko ogledali razstavo fotografij rokodelskih izdelkov, ki sta jih fotografirala Tomo Jeseničnik in Tomo Weiss posnela za dvojezični ka-

talog z naslovom *Podobe rokodelske ustvarjalnosti: Rokodelski izdelki čezmejnega območja*, ki je prav tako nastal v čezmejnem projektu Duo Kunsthandwerk.

Dogodek so ves dan snemali člani Zavoda O. Na prvo lesostrugarsko srečanje pa bo spominjal tudi divji kostanj, ki sta ga na dogodku simbolično zasadila župan občine Škofja Loka, Miha Ješe, in župan občine Gorenja vas – Poljane, Milan Čadež. Dogajanje je sklenil koncert dua Bakalina.

S tem mednarodnim dogodkom smo naredili korak naprej na področju rokodelske ustvarjalnosti, za kar se iskreno zahvaljujemo vsem sodelujočim. Naj bodo izkušnje, pridobljene v procesu ustvarjanja, dobra popotnica za naprej, glavno vodilo za nadaljnje delo pa naj bo resnično sodelovanje in povezovanje različnih akterjev, ki, kot smo dokazali, vedno znova obrodi sadove. S spoštovanjem tradicionalnih znanj naših prednikov in mojstrov rokodelcev skrbimo za ohranjanje ter razvoj bogatih rokodelskih dejavnosti na Slovenskem.

Vir

DEMŠAR, Marija: Center DUO v Škofji Loki. *Glasnik SED* 51/3,4, 2011, 90–91.

DESTOVNIK, Irena in Martina Piko-Rustia: Čezmejni projekt DUO Kunsthandwerk: Delovno poročilo projektnih partnerjev iz južne Koroške. *Glasnik SED* 52/1,2,3,4, 2012, 166–169.

ŽAGAR, Katarina: Prva evropska rokodelska razstava Art@Craft Europe 2012: Slovenj Gradec in Celovec, 18. april–15. september 2012. *Glasnik SED* 52/1,2,3,4, 2012, 128–129.

40-LETNICA KONVENCIJE O VARSTVU SVETOVNE KULTURNE IN NARAVNE DEDIŠČINE – POMEN KONVENCIJE DANES

Strokovni posvet, Park Škocjanske jame, 9. oktober 2012

Konvencija o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine (Konvencija o svetovni dediščini), ki jo je Generalna skupščina Unesca sprejela 16. novembra 1972 in je s 190 državami pogodbenicami danes najbolj razširjen mednarodni pravni instrument s področja kulture, je leta 2012 praznovala 40-letnico. Številnim obeležitvam, ki so pod okriljem Unesca potekale pod geslom Svetovna dediščina in trajnostni pomen – vloga lokalnih skupnosti, se je pridružila tudi Slovenija. Odbor za dediščino pri Slovenski nacionalni komisiji za Unesco (SNKU) pod vodstvom Magdalene Tovornik je v sodelovanju s Parkom Škocjanske jame 9. oktobra 2012 organiziral posvet o današnjem pomenu Konvencije, na katerem so sodelovali strokovnjaki ter odgovorni za varovanje in ohranjanje naravne in kulturne dediščine. Dogodek je bil namenjen predvsem strokovni javnosti in lokalnemu prebivalstvu na spomeniških oz. zavarovanih območjih, potekal pa je v dveh delih – prvi del je bil namenjen predvsem Konvenciji o svetovni dediščini ter njenih različnih vidikih ter odmevih v Sloveniji, v nadaljevanju pa je sledil kratek pregled drugih

konvencij in programov organizacije, ki so posvečeni ohranjanju bogate in raznolike dediščine človeštva na različnih ravneh in z raznolikimi poudarki.

Uvodna govornica, dr. Breda Pavlič, dolgoletna uslužbenka SNKU s področja izobraževanja, je orisala postopno nastajanje in razvoj Konvencije o svetovni dediščini in njen naraščajoči pomen ter strokovne izzive, pri katerih so pomembno vlogo odigrala mednarodna strokovna združenja ICOMOS,¹ IUCN² in ICCROM³. Ključno je, da je Konvencija pred 40 leti na globalni ravni revolucionarno povezala naravno in kulturno dediščino ter

1 ICOMOS = *International Council on Monuments and Sites* (Mednarodni svet za spomenike in spomeniška območja).

2 IUCN = *International Union for Conservation of Nature* (Mednarodna zveza za ohranjanje narave).

3 ICCROM = *International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property* (Mednarodni center za študij varstva in restavriranja kulturnih dobrin).

* Špela Spanžel, univ. dipl. umet. zgod., nacionalna strokovna koordinatorka za kulturno dediščino Unesca, Ministrstvo za kulturo RS, Direktorat za kulturno dediščino. 1000 Ljubljana, Maistrova 10, E-naslov: spela.spanzel@gov.si